

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- tai etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

- **Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

-

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Strategia kokoaa laaja-alaisesti Suomen toimet ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi.

Taakanjakosektorilla KAISUssa kaavailtuista toimista päästöjen lisävähentämiseksi noin 20 % perustuu ajateltuun LULUCF-jouktoon ja uuteen EU-päästökauppaan liikenteessä ja rakennusten erillislämmityksessä. Päästövähennyksissä ei tulisi laskea liikaa maankäyttösektorin ylijäämän varaan tilanteessa, jossa (1) LULUCF-asetuksen neuvottelut ovat kesken (2) Suomen LULUCF-tavoite vaatii vuoden 2020 nielutason ylläpitämistä 2030, (3) Venäjän puuntuonnin (2021: 9,3 milj. m3) loppuminen lisää painetta hankkia suurempia määriä puuta Suomesta ja (4) LULUCF-sektorilla kustannustehokkaat ilmastotoimet ovat usein hidasmaikutteisia. Taakanjako- ja maankäyttösektorin päästötavoitteet tulevat molemmat olemaan vaativia saavuttaa.

EU:n uuden päästökaupan toteutuminen osana 55-valmiuspakettia on toistaiseksi vielä hyvin epävarma ja neuvottelut ovat kesken. Myös päästökauppajärjestelmän todellinen vaikutus Suomessa on hyvin epävarma. Sen hintatasoa voidaan vain arvailla ja markkinan likviditeetti näyttää epäselvältä tilanteessa, jossa jäsenmailla ei ole kannustinta ostaa järjestelmästä päästöoikeuksia, koska niiden tulee päästä ostamistaan päästöoikeuksista riippumatta taakanjakosektorin tavoitteisiin. Lisäksi uuden päästökauppajärjestelmän synty saattaa luoda perusteltuja muutostarpeita verotukseen.

Toteamme yleisesti, että kaikissa taustaselvityksen skenaariossa käytetyt päästöoikeuden hintaskenaariot ovat erittäin konservatiivisia – varsinkin pitkällä aikavälillä. Erityisesti tämä koskee WEM-skenaariota, jossa 2021-2050 hinta on jo nykyisen tason alapuolella. Strategiassa tulisi ottaa huomioon myös mahdollisuus, että hintatasot ovat jo ennen 2030 merkittävästi korkeammalla tasolla.

Edellä mainittua lukuun ottamatta pidämme linjauksia varsin onnistuneina. Pidämme hyvänä, että linjauksissa korostetaan EU päästökaupan merkitystä ensisijaisena päästövähennyskeinona päästökauppasektorilla.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Kiitämme sitä, että energiatukiasetuksen uudistamisen yhteydessä selvitetään myös tavat tukea teknisten nielujen kehittämiskäytöksi.

Tuemme biopolttoaineiden jakeluvuorituksen nostoa 34 %:iin. Strategiassa ei kuitenkaan käsitellä hallituksen äskettäistä päätöstä väliaikaisesti laskea jakeluvuoritus vuosina 2022-2023, muutoksen vaikutuksia eikä toimia vaikutusten hoitamiseksi. Esimerkiksi kuvasta 8 todetaan, että ” Taakanjakosektorin päästöt alenevat niin perus- kuin politiikkaskenaariossakin (kuva 8) melko tasaisesti vuoteen 2040 mennessä eniten liikenteen jakeluvuoritusprosentin nostamisen ja energiaverotuksen ohjausvaikutuksen johdosta.” Jakeluvuorituksen väliaikaisella laskemisella on kuitenkin päästöjä kohottava vaikutus.

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

Kannatamme aktiivisia toimia vetytalouden, sähköpolttoaineiden ja hiilidioksidin, talteenoton ja hyödyntämisen/varastoinnin edistämiseksi. Moni linjauksissa käsitelty asia, kuten:

- ratkaisujen käyttöönotto koko arvoketjun osalta, kun ne saavuttavat kaupallisen kannattavuuden huomioiden pitkä suunnitteluperspektiivi
- Ccfd-sopimukset
- toimet siirron ja jakelun edistämiseksi
- EU:n rahoitus ja EU:n luomat mahdollisuudet
- yritysten yhteistyön ja verkottumisen kannustaminen
- Suomen aktiivinen osallistuminen EU-keskusteluun
- järjestelmäintegraatiota edistävien uusien ratkaisujen ja demonstraatiohankkeiden edistäminen
- kansainvälisten yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen
- uusien ratkaisujen kehittäminen ja vienti globaaleille markkinoille

ovat relevantteja paitsi vedyn ja sähköpolttoaineiden myös CCUS-ratkaisujen osalta. Esitämme siksi, että linjauksissa edistetään edellä mainittuja asioita niin vedyn, sähköpolttoaineiden kuin CCUS-ratkaisujen käyttömahdollisuuksia. Vastaavasti erillismaininnat linjausten lopussa voitaisiin poistaa. CCUS-ratkaisuihin voitaisiin myös tuoda selkeämpää tavoitteellisuutta selkeän 2030 tavoitteen avulla. PyCCS biohiilten tuotannossa voi olla myös merkittävä tekninen hiilinielu, ja siten termi olisi myös suotavaa lisätä kohtaan.

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

-

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

Toteamme, että strategian linjauksista (2.5) puuttuu kokonaan viittaus Euroopan ja Suomen muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen ja sen vaikutuksiin energiakaupalle. Lämpöhuollon varmuuden osalta haastavimpia ovat nimenomaan lähimmät talvet. Tässä tilanteessa ensimmäinen linjaus ”Selvitetään toimenpiteet energiahuoltovarmuuden turvaamiseksi ja laaditaan tarvittavat hallituksen esitykset.” ei vastaa odotuksia strategialle. Selvityksen luvussa 4.5.5 käsitellään venäläisestä fossiilisesta energiasta irtautumista, mutta sen tulisi näkyä myös strategian linjauksissa (luku 2 ja erityisesti 2.5, 2.5.1 ja 2.5.5 nykyistä selkeämmin.)

Kohdassa 2.5.5. linjaus ”Huoltovarmuuskeskus perustaa energiaturpeelle varmuusvaraston.” ei tässä muodossa kerro tosiasiallisesti mitään valtion toimien luonteesta tai laajuudesta, eri osapuolten rooleista tai näihin liittyvistä periaatteista.

Kiitämme kohdan 2.5.5. nuorten metsien hoitoon ja metsähakkeen, terminaaliverkoston ja metsätieverkoston edistämiseen tähtäviä linjauksia. Mahdollisia pullonkauloja markkinoilla ovat myös osaava työvoima energiapuun korjuuseen ja riittävä kalusto (korjuu, kuljetus m.l. rautatie, haketus,) eri puolilla maata. Osana huolto- ja toimitusvarmuuden kokonaisuutta tulee varmistaa logistiikkaketjun kaluston riittävyys ja toimintavarmuus eri markkina- ja kriisitilanteissa. Strategiaan voitaisiin siten lisätä linjaus ”Edistetään energiapuun korjuuseen tarvittavien osajien saantia ja valtakunnallista osajien ja työpaikkojen kohtaantoa sekä kehitetään koko ketjun osaamista”.

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

-

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

Kiinnitämme huomiota lämpömarkkinoiden kehittämisessä siihen, että elektrolyysereistä saatava matalalämpöinen hukkalämpö tulisi pyrkiä hyödyntämään ja nimenomaan markkinaehtoisesti.

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Yhtenä linjauksena on esitetty ”Arvioidaan tarve luoda teknisten negatiivisten päästöjen eli hiilidioksidin poistoratkaisujen sääntelykehikko. Tämä edistäisi suomalaisen teknologian innovointia ja vientiä. Hiilidioksidin poistoratkaisujen sääntelykehikon luominen edellyttää EU-tason ratkaisuja.” Negatiivisille päästöille ja niihin liittyville ratkaisuille ja alan kannustimille on olemassa selkeä tarve, jotka on todettu äskettäin mm. IPCC:n WG3-raportissa – sääntelykehikon tarvetta siis ei tarvitse erikseen enää Suomessa arvioida. Pikemmin tulisi arvioida, millaisella sääntelykehikolla alaa edistetään parhaiten tilanteessa, jossa EU-sääntely on vasta muotoutumassa ja voi kehittyä eri suuntiin. EU-sääntely ei ole kuitenkaan edellytys alan edistämistoimille, kuten Ruotsissa on nähty. Esitämme siten seuraavaa muutosta linjaukseen: ”Arvioidaan miten teknisten negatiivisten päästöjen eli hiilidioksidin poistoratkaisujen syntyä voidaan tehokkaimmin edistää siten, että edistetään suomalaisen teknologian innovointia ja vientiä. EU-tason sääntely hiilidioksidin poistoratkaisuihin on vasta kehittymässä”.

Pidämme hyvänä, että tasa-arvokysymykset energiasektorilla on nostettu strategiassa esiin. Alan houkuttelevuutta erityisesti tyttöjen keskuudessa pitää parantaa eri osapuolten yhteistyöllä.

9) Verotus (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

Pidämme hyvänä, että verotukseen ei tässä vaiheessa esitetä uusia linjauksia. Hallituskaudella on jo tehty paljon linjauksia, joista osa on onnistuneita, osa vähemmän onnistuneita ja osa merkityksettömiä.

Bioenergia ry:n mielestä biomassan valmistevero lämmöntuotannossa ei lähtökohtaisesti ole yhteensopiva hallituksen kestävän verotuksen tiekartan tavoitteiden kanssa. Suomessa bioenergiaksi ohjautuvat metsäteollisuuden jalostukseen kelpaamattomat tähteet ja jätteet. Veron käyttöönotto hidastaisi siirtymää pois fossiilisista polttoaineista ja kohti fossiilivapaata hyvinvointiyhteiskuntaa Suomessa ja Euroopassa. Biomassan valmistevero loisi alan toimijoille myös signaalin, että biomassan energiakäyttöä halutaan vähentää tilanteessa, jossa Euroopan energian saanti on Venäjän hyökkäyssodan takia koetuksella ja näköpiirissä on bioenergian lähes väistämätön kasvu fossiilisen energian nopeaksi korvaamiseksi niin Suomessa kuin koko EU-alueella sekä ilmeinen tarve negatiivisten päästöjen teknologioille.

Liikenteen verokertymän vähetessä kuluvalle vuosikymmenellä tulee ottaa kantaa liikenteen verotuksen osuuteen veronkannosta. Mikäli päädytään korvaamaan verokertymän trendimäistä jatkuvaa pienenemistä, se merkitsee esimerkiksi ajoneuvoveron korottamista jopa 500 euroon ja/tai kilometripohjaisen veron käyttöönottoa.

Korkeaseksisten biopolttoaineiden verokohtelun keventäminen jakeluvaiheen ulkopuoliseen myyntiin tulee huomioida päästövähennysten edistämiseksi ja ammattidieselin mahdollinen käyttöönotto vaatii linjauksia. Ammattidieselnäköisen yhdistämistä korkeaseksisten biopolttoaineiden käyttöön tulisi harkita.

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

-

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

EU:n päästötavoitteiden kiristyessä joustomahdollisuuksia tulee pyrkiä lisäämään – ei rajoittamaan. Erityisesti riittävä joustavuus tulisi varmistaa sektoreiden vuosivaihtelujen tasaamisessa vuosien välillä (eli ns. pankittaminen ja lainaaminen), mutta myös esimerkiksi kertaluontoisia joustomahdollisuuksia sektoreiden välillä tulee kasvattaa.

Suomen tulisi tukea teknologianeutraaleja EU-tason kannustimia negatiivisten päästöjen teknologioille eli ns. teknisille nieluille. Kestävää uusiutuvaa energiaa ja negatiivisten päästöjen teknologioita tulisi Venäjän hyökkäyssodan ja ilmastokriisin olosuhteissa tukea – ei verottaa.

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

-

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

Pidämme hyvänä, että selvityksen sivulla 45 todetaan selkeästi: ”Mikäli CCS-investoinnit esimerkiksi maakaasun höyryreformointilaitoksen yhteydessä tai niin sanottuun BECCS (bioenergy CCS) – teknologiaan tulevat kannattaviksi odotettua nopeammin, teollisuuden päästöt voivat olla huomattavasti alhaisemmat ehkä jo vuonna 2035.” BECCS-investointeja sekä PyCCS-investointeja voidaan kuitenkin pyrkiä myös tavoitteellisesti edistämään, kuten muissa Ruotsissa ja Tanskassa tehdään.

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

-

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

-

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

-

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

-

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

-

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

-

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

-

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

Strategian skenaarioissa on oletettu, että Suomi saa uutta päästötöntä ydinvoimatehoa 1200 MW vuonna 2032. Fennovoiman äskettäin vetäytyttyä yhteistyöstä Rosatomin kanssa, strategiassa olisi paikallaan selventää, miten syntynyt aukko korvataan ja vaatiiko se uusia linjauksia.

Suomen vetyst strategia

-

Avoin vastaus Suomen vetyst strategiaa koskien

-

Avoin vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

-

Laurikka Harri
Bioenergia ry